

'Geschiktheid gewogen' is het resultaat van een zoektocht naar de beoordeling van langdurige arbeidsongeschiktheid bij de sociale verzekering in de afgelopen honderd jaar. Hoe wogen de beoordelaars, artsen en arbeidsdeskundigen met name, de mogelijkheden en beperkingen van de arbeidsongeschikte werknemers? En hoe wogen wij anno 2006 de kennis en de methoden die de beoordelaars gebruikten?

Na een schets van de voorgeschiedenis van de sociale verzekering wordt in vijf perioden geschetst wat de wetgeving was, hoe de uitvoering werd georganiseerd, hoe de praktijk van de claimbeoordeling eruitzag en hoe het vak van claimbeoordelaar zich ontwikkelde.

Het lijkt dat de kerntechniek van de Nederlandse praktijk terug naar al in het begin zijn aangebracht. De ambivalenties die de beoordelingen zo moeilijk maken blijken dan ook van alle tijden te zijn al zijn er in iedere periode, en zeker ook in de tegenwoordige tijd, creatieve manieren bedacht zodat de uitvoering van de wet overeenstemt met de bedoelingen van de wetgever.

TNO-rapport

Geschiktheid gewogen

Claimbeoordeling en arbeidsongeschiktheid in Nederland 1901-2005

TNO Kwaliteit van Leven

W.E.L. de Boer en
E.S. Houwaart (red.)

TNO-rapport

Geschiktheid gewogen

Claimbeoordeling en arbeidsongeschiktheid in Nederland 1901-2005

Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek

Rapport opgesteld door

W.E.L. de Boer en E.S. Houwaart (red.)

*Geschiedenis gewogen
Claimbeoordeling en arbeidsongeschiktheid in Nederland 1901-2005*

W.E.L. de Boer en E.S. Houwaart (red.)

Deze studie is verricht in opdracht van de Nederlandse Vereniging voor Verzekeringsgeneeskunde door het VU Medisch Centrum, TNO Kwaliteit van Leven, het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis en het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis. De studie werd mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van de Stichting Instituut GAK en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Het onderzoeksteam bestond uit:

prof. dr. E.S. Houwaart (voorzitter)
dr. L. van Bergen
drs. W.E.L. de Boer
dr. K.P. Companje
dr. J. van Genabeek
dr. A.C.M. Kappelhof
drs. D. Rigter
drs. B.H. Lettinga

Het onderzoeksteam is ondersteund door een begeleidingscommissie bestaande uit:

prof. dr. J.H.B.M. Willems (voorzitter)
prof. dr. E. Fischer
prof. dr. M.J. van Lieburg
drs. L.A. van Rossum Du Chattel
prof. dr. J. van Steenberge

Het onderzoeksteam heeft geprofiteerd van de medewerking van diverse mensen. Het team dankt met name P. de Craen, S. Knepper, J.W. Koten en H.P.G. Mulders voor hun adviezen en commentaar en bedankt tevens de verzekeringsartsen en arbeidsdeskundigen die hun medewerking aan de interviews hebben gegeven.

TNO Kwaliteit van Leven
www.tno.nl/arbeid
ISBN-10: 90-5986-211-2
ISBN-13: 978-90-5986-211-2
Druk: PlantijnCasparie Almere
Foto: Ton poortvliet HH

© 2006TNO

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopy, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van TNO.

Inhoudsopgave

Inleiding	9
<i>Ton Kappelhof, Wout de Boer, Leo van Bergen</i>	
1 Relevantie van het thema	9
2 Stand van zaken van het onderzoek	11
3 De uitvoering van de claimbeoordeling	17
4 Problemen met de uitvoering van de arbeidsongeschiktheidsverzekering	18
5 Eigenaardigheden van het Nederlandse systeem	19
6 Afbakening en inkadering van het onderzoek	20
7 Bronnen	20
8 De opzet van het boek	22
Hoofdstuk 1	23
voorgeschiedenis: de periode tot 1901	
<i>Joost van Genabeek</i>	
1 Inleiding	23
2 Ambachtsgilden	24
2.1 Organisatievorm en volume	24
2.2 Pakket en voorwaarden	25
2.3 Claimbeoordeling	26
3 Onderlinge fondsen	28
3.1 Organisatievorm en volume	28
3.2 Pakket en voorwaarden	29
3.3 Claimbeoordeling	32
4 Bedrijfshulp	33
4.1 Organisatievorm en volume	33
4.2 Pakket en voorwaarden	38
4.3 Claimbeoordeling	39
5 Particuliere ziekengeld- en ongevallenverzekeringen in 1890	41
6 Aanloop naar een wettelijke ongevallenverzekering	43
6.1 Eerste geluiden	43
6.2 Eerste initiatieven	44
6.3 Debatten over sociale wetgeving	46
7 De rol van artsen	49

Hoofdstuk 2	53
Opbouw: de periode 1901-1920	
<i>Joost van Genabeek</i>	
1 Inleiding	53
2 Aanloop naar de Ongevallenwet	54
2.1 Wetsontwerp Van der Sleyden	55
2.2 Wetsontwerp Lely	56
3 De kenmerken van de Ongevallenwet 1901	58
3.1 Wie was verzekerd?	59
3.2 Waarvoor verzekerd	59
3.3 Vergoedingen	61
3.4 Uitvoering	64
3.5 premielast	65
3.6 Controle	66
3.7 Beroep	67
4 Organisatie van de medische uitvoering	68
4.1 Oprichting Rijksverzekeringsbank	68
4.2 Organisatie van de medische behandeling	69
4.3 Organisatie van de claimbeoordeling	72
4.4 Het proces van claimbeoordeling	75
5 Praktijk van de claimbeoordeling	78
5.1 Verband ongeval en letsel	79
5.2 Schatten van de mate van arbeidsongeschiktheid	84
5.3 Medische behandeling	88
5.4 Aanpassing	91
5.5 Eenogigheid	94
5.6 Tuberculose	97
5.7 Traumaneurose	101
6 Claimbeoordeling als vak	105
6.1 Ontstaan van het vak	105
6.2 Organisatie	107
6.3 Discussie over de inhoud van het vak	109
6.4 Methoden en instrumenten	111
7 Conclusie	113

Hoofdstuk 3	119
Voortgang en verandering: de periode 1920-1966	
<i>Joost van Genabeek</i>	
1 Inleiding	119
2 Invaliditeitswet 1919	130
2.1 Aanloop naar de Invaliditeitswet 1919	120
2.2 Kenmerken Invaliditeitswet 1919	121
3 De Ongevallenwet 1921	127
3.1 Wie was er verzekerd?	128
3.2 Waarvoor was men verzekerd?	130
3.3 De vergoedingen	132
3.4 De uitvoering	133
4 De organisatie van de uitvoering	135
4.1 Afstemming Rijksverzekeringsbank en Raden van Arbeid	135
4.2 Decentralisatie van de medische uitvoering	137
4.3 Het proces van claimbeoordeling	139
5 De praktijk van de claimbeoordeling: de Invaliditeitswet	144
5.1 Het medische onderzoek	145
5.2 Tijdelijke en blijvende invaliditeit	147
5.3 Arbeidsongeschiktheid	150
5.4 Medische behandeling bij invaliditeit	153
6 Praktijk van de claimbeoordeling: de Ongevallenwet	155
6.1 Wijziging criteria	156
6.2 Beroepsziektes	163
6.3 Kritiek op de praktijk van de claimbeoordeling	167
7 Claimbeoordeling als vak	174
7.1 Oorzaak en mate van de ongeschiktheid	175
7.2 Verenigingen, congressen en tijdschriften	177
7.3 Wetenschappelijke beoefening verzekeringsgeneeskunde	179
8 Conclusie	181

Hoofdstuk 4 **185**

De Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (1967-1976)

Leo van Bergen

1 Inleiding: over de WAO	185
2 Aanloop naar de WAO	186
3 De WAO van 1967: intenties en verwachtingen	189
3.1 De wet zelf	189
3.2 Intenties en verwachtingen	191
4 Organisatie van de uitvoering	201
4.1 Hoofdlijnen van de organisatie	201
4.2 De start van de GMD	202
4.3 De GMD in de vroege jaren zeventig	205
5 De praktijk van de claimbeoordeling	210
5.1 Het proces van claimbeoordeling	210
5.2 'Twee uit duizenden'	211
5.3 De maatschappelijke context	215
5.4 De integrale geneeskunde	217
6 Claimbeoordeling als vak	222
6.1 Validiteitsonderzoek	225
6.2 De afdeling opleidingen van de GMD	226
6.3 De verzekeringsgeneeskundige studiedagen	227
6.4 J.A. Weijel, hoogleraar verzekeringsgeneeskunde	227
6.5 Het belang van een opleiding	229
6.6 Andere actoren	231
7 Conclusie	232

Hoofdstuk 5 **237**

De Algemene Arbeidsongeschiktheidswet en de omslag in de claimbeoordeling (1976-1992)

Leo van Bergen

1 Aanloop naar de AAW en naar de wijzigingen van de WAO	238
2 De AAW	240
2.1 Invoer en bepalingen van de AAW	240
2.2 De wijziging in de WAO van 1976 tot 1992	242
3 Organisatie van de uitvoering	243
3.1 Taak en positie van de GMD	243
3.2 De weerbarstige praktijk van de noodzakelijke samenwerking tussen artsen	248
3.3 Het volumeprobleem en de claimbeoordeling	255

4 De praktijk van AAW en WAO	259
4.1 De praktijk in cijfers	259
4.2 Ontwikkeling in de claimbeoordeling	262
4.3 Het proces van claimbeoordeling.	264
5 Ontwikkelingen van het vak van claimbeoordelaar	270
5.1 Het Verzekeringsgeneeskundig Referentiekader	273
5.2 De argumentatieve claimbeoordeling.	275
5.3 Het finale denken over menselijke schade	276
5.4 Verzekeringsgeneeskunde als sociale geneeskunde.	278
5.5 Van Arbeids Complexen Documentatie naar Functie Informatie Systeem	278
5.6 Samenhang en betekenis?	279
6 Conclusie	281

Hoofdstuk 6 **283**

Reorganisatie en standaardisering (1993-2005)

Berber Lettinga

1 Inleiding	283
2 Kenmerken Wetgeving en Schattingsbesluit 1995-2005	285
2.1 Wijzigingen wet- en regelgeving voor verzekeringsgeneeskundigen	286
2.2 Wijzigingen wet- en regelgeving voor arbeidsdeskundigen	289
3 Organisatie van de uitvoering	291
3.1 De 'gedragsprikkel'	292
3.2 Opvolging van de SVR en de GMD	292
3.3 Het proces van claimbeoordeling	294
4 Sturing van en toezicht op de claimbeoordeling	302
4.1 Management van professionals	302
4.2 Toetsing door de staf	304
4.3 Collegiale toetsing en overleg	306
4.4 Toezicht	306
5 Praktijk van de claimbeoordeling	308
5.1 Claimbeoordeling in een decennium van verandering	308
5.2 De verzekeringsgeneeskundige claimbeoordeling	310
5.3 De arbeidsdeskundige claimbeoordeling	314
6 Claimbeoordeling als vak	317
6.1 Aandacht voor vakontwikkeling	318
6.2 De organisatie van de beroepsgroep	319
7 Conclusie	323

Hoofdstuk 7	327
Samenvatting en Conclusies <i>Eddy Houwaart,</i> <i>Wout de Boer</i>	
1 Inleiding	327
2 De stabiliteit van de claimbeoordeling	328
3 Honderd jaar claimbeoordeling in acht fases	329
4 En nu verder?	351
5 Iedere medicus als sociaal-geneeskundige	354
6 De continuïteit van de geneeskunde als <i>Handlungswissenschaft</i>	355
Bijlage: Statistiek van keuringen	359
<i>Ton Kappelhof</i>	
Lijst van afkortingen	371
Literatuurlijst	372
Literatuur	372
Interviews	400
Jurisprudentie	401
Websites	401
Over de auteurs	402